

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 18. marca 2021 - Leto XXXI, št. 11

stran 2-3

»PODPORO DOBIVAMO ZATO, DA BI SLOVENSTVO V PORABJU OBSTALO«

*»Po 58 letaj je nikak ...«
stran 4*

*Voda za oči in narava za zdravje
stran 5*

*Čemaž - zdravo darilo pomladi
stran 6*

»PODPORO DOBIVAMO ZATO, DA BI

Kakor ste v eni od naših prejšnjih števil lahko prebrali, je državni sekretar pri Uradu predsednika Vlade, pristojen tudi za narodnosti, Miklós Soltész najavil podporo obnovitvi več cerkvenih poslopij v Porabju. Pred kratkim smo v njeni pisarni na Gornjem Seniku obiskali slovensko parlamentarno zagovornico Eriko Köleš Kiss in jo - poleg naznanjene pomoči porabskim cerkvam - povprašali še o drugih aktualnostih v krogu Slovencev na Madžarskem.

»Za nas je zelo pomembno, da služijo naše cerkve tudi ohranjanju našega materne jezika. Prebivalci Slovenskega Porabja so bili vedno močno navezani na Cerkev, zato je posebnega pomena, da imamo slovenske svete maše, da se v cerkvah moli slovensko in da se tudi verouk poučuje deloma v dveh jezikih,« je na začetku pogovora podčrtala parlamentarna zagovornica slovenske narodnosti, ki meni, da se je na cerkvenem področju v zadnjih letih marsikaj spremenilo, in sicer tudi glede fizičnega stanja zgradb. Zastopnica Slovencev pravi, da je k cerkvi svetega Štefana Hardinga v Števanovcih pripeljala že številne politike, pred nedavno najavo finančne pomoči pa je prišlo le do priprave načrtov za obnovo. V Sakalovcih se za sredstva za obnovo cerkve poteguje občina sama, medtem ko bodo morali na Dolnjem Seniku najprej izboljšati stabilnost poslopja. Na Gornjem Seniku bodo v zadnji fazi obnovili glavni oltar in stropno fresko, ureja pa se tudi okolica cerkve s spomenikom padlim v prvi in drugi svetovni vojni. »Upam, da se bo obnovo monostrske cerkve zaključila v roku enega leta, in se bo ta krog tako sklenil,« je svojo željo izrazila zagovornica.

Državni sekretariat, odgovoren za cerkvene in narod-

nostne zadeve, želi preko narodnostnih samouprav podpreti tudi lokalne podjetnike, je opozorila Erika Köleš Kiss.

»Lokalne narodnostne samouprave - zaradi epidemije - niso mogle izvesti svojih lanskih programov, zato je državni sekretariat razpisal sredstva za naložbe v lastne institucije. Pogoji so bili, da morajo dela izvesti domači podjetniki. Na Gornjem Seniku so na primer prejeli dva milijona forintov podpore, v Slovenski vasi pa milijon in pol,« smo izvedeli od zagovornice.

V lanskem letu so odpadli tudi taki programi, ki so jih lokalne narodnostne samouprave kontinuirano izvajale vrsto let. »Točke, ki jih dobivajo narodnostne samouprave na podlagi opravljenih nalog, so letos izračunali drugače. Tokrat so pregledali, koliko točk je določena samoupra-

ve je epidemija koronavirusa te načrte prekržala in so popis preložili na prihodnjo jesen.

Slovenska zagovornica dobro sodeluje s poslancem volilnega okraja, kateremu pripada tudi Slovensko Porabje, Zsoltom V. Némethom

»To nam gre zdaj na roko, saj bi se na ljudsko štetje zaradi pandemije težje pri-

S kolegicami zagovornicami in kolegi zagovorniki v Parlamentu

va dosegla v preteklih treh letih, in na podlagi povprečja dodelili dodatno podporo. Seveda ob tem prejemale še naprej redna sredstva za svoje delovanje,« je na novi postopek pri financiranju opozorila Erika Köleš Kiss.

Za ustanovitev lokalnih narodnostnih samouprav mora v posameznih naseljih prebivati najmanj 25 pripadnikov neke narodnosti. Ljudsko štetje na Madžarskem so želeli izvesti letos spomladi, vendar

pravili. Delamo na tem, da bi obiskali vse tiste vasi, za katere vemo, da v njih živijo Slovenci. Ker se leti niso izrekli za pripadnike naše narodnosti, niso mogli ustanoviti narodnostnih samouprav. Iz Csörötneka, ki je nekoč spadal k slovenskemu območju, so nam na primer javili, da živi tam več kot 25 Slovencev. Podobno je v Rönöku, slovensko skupnost pa bi našli tudi v mestih Győr ali Sopron. Lepo bi bilo, če bi lahko po

naslednjih voltivah ustanovili najmanj 14 slovenskih narodnostnih samouprav,«

je svojo željo izrazila Erika Köleš Kiss, ki je na vseh svojih forumih izpostavila izjemen pomen bližajočega se popisa prebivalstva.

V parlamentarnem Odboru narodnosti na Madžarskem - katerega člani so vsi narodnostni zagovorniki - so predlagali spremembo vprašalnika za ljudsko štetje, je povedala zastopnica Slovencev. »Pri prejšnjem popisu so bile avtohtone narodnosti našete med 27 različnimi

etnijskimi, med drugimi skupaj s Kitajci ali Rusi. Tokrat bo na prvem mestu navedena madžarska narodnost, takoj pa ji bo v posebnem odseku sledilo 13 avtohtonih narodnosti. Tako bomo lažje opozorili ljudi, naj se izjavijo tudi za pripadnika slovenske narodnosti,« je dejala naša sogovornica.

Prej omenjeni parlamentarni odbor se je med epidemijo vseskozi sestajal in pripravljaj gradivo za plenarna zasedanja madžarskega Parlamenta. »Lani spomladi smo se največ ukvarjali s spremembo narodnostnega zakona, ki je temeljnega pomena za narodnosti. Še pred zaključkom pomladanskih zasedanj v lanskem letu je Parlament potrdil naše predloge, in sicer le z devetimi glasovi proti. Začasna ureditev, ki je omogočala, da se lahko narodnostne samouprave ustanovijo že s 25 pripadniki narodnosti v nekem naselju, je izgubila časovno omejitev. Je pa res, da mora prisotnost neke narodnosti v določenem naselju potrditi pristojna državna narodno-

stna samouprava,« smo izvedeli od slovenske zagovornice. Kot pomemben dosežek Odbora narodnosti na Madžarskem v preteklem letu je Erika Köleš Kiss označila možnost, da lahko lastništvo stavb, v katerih delujejo narodnostne institucije, preide k narodnostnim samoupravam. »V našem primeru gre za poslopje šole in vrtca na Gornjem Seniku, vrtca v Sakalovcih ter šole in vrtca v Števanovcih. To ne bo šlo gladko, ampak upam, da bomo lahko stvar kmalu zaključili.«

Narodnostni parlamentarni odbor veliko pozornosti posveča tudi narodnostnemu šolstvu. »Področje osnovnega šolstva je kar dobro urejeno, imamo pa težave v visokem šolstvu. Nekatere ustanove se kar same odločajo o pogojih izvajanja narodnostnega pouka, kar pogosto ni v skladu z našimi željami oziroma predpisi v narodnostnem zakonu. Ne poznamo na primer usode sredstev za majhne, torej tudi narodnostne katedre na nekaterih univerzah, kar je trenutno najbolj pereči problem, s katerim se ukvarjamo,« smo izvedeli od Erike Köleš Kiss.

Med nadaljnjimi težavami je zagovornica navedla spor z državnim jezikovnim izpitnim centrom Origó, ki je nameraval ukiniti možnost polaganja izpitov iz majhnih - torej tudi narodnostnih - jezikov. »Kot predsednica pododbora za šolstvo sem se - v spremstvu predsednika našega odbora - večkrat sestala s predstavniki izpitnega centra. Končno smo se zedinili, da morajo veljati za narodnostne jezike drugačna merila, saj imamo zakonsko določeno pravico do učenja materinščine. Nekateri dijaki na gimnaziji se učijo slovensko že dvanajst let, zakaj torej ne bi mogli imeti državnega jezikovnega izpita prav iz

SLOVENSTVO V PORABJU OBSTALO«

materinščine?» se je spraševala slovenska zagovornica, na prošnjo katere je izpitni center objavil statistike prijavnih izpizite iz posameznih je-

vire (EMMI). Takrat sta štipendijo prejela dva dijaka, po eden iz 11. in 12. letnika, ki sta imela primeren učni uspeh in ustrezne socialne po-

skupnost želi namreč voditi načrtno kadrovsko politiko, poudarja Erika Köleš Kiss. Odbor narodnosti na Madžarskem je pred tremi leti vložil predlog za štipendiranje študentov narodnostnih vzgojiteljskih ali učiteljskih smeri.

»To je lepa štipendija, saj tisti, ki imajo dobre ocene, lahko dobivajo mesečno do 70 tisoč forintov podpore. Seveda morajo podpisati pogodbo, da bodo ostali na narodnostnem področju. Za nas je to zagotovilo, da bomo imeli vzgojiteljice in učitelje. Sedaj imamo tri študente, in sicer brez starostne omejitve: tudi tisti lahko prejema štipendijo, ki študira pri štiridesetih letih in tudi tisti, ki gre takoj po maturi na visoko šolo,« je objasnila zastopnica Slovencev.

Erika Köleš Kiss si želi, da bi Slovenija tudi v nadaljnjem podpirala dijake, ki bi radi študirali v Sloveniji ali na Madžarskem, toda na narodnost-

zagovornica se zaveda, da bo to brez dobro urejenega gospodarskega življenja zelo težko, sploh pa zato, ker je Avstrija neposredna sosedja Porabja. Zasedanje slovensko-madžarske manjšinske mešane komisije so zaradi pandemije koronavirusa večkrat preložili, po besedah Erike Köleš Kiss pa so predstavniki Slovencev na Madžarskem svoje predloge s priporočili obema vladama kljub temu temeljito pripravili. »Vsakokrat predlagamo priporočila za obnovo naših cest ali izgradnjo novih cestnih povezav v Porabju. Konkretno smo vložili prenovo ceste iz Monoštra proti Števanovcem in ceste, ki pelje skozi Gornji Senik. Ob vsem tem smo predlagali tudi obnovitev nekaterih lokalnih poti: po poti preko Sobote na Gornjem Seniku hodi na primer vse več turistov proti Tromejniku, ki je vse bolj obiskana točka. Ta pot se je obnovila le do Hiše jabolk, tudi dalje pa živijo Seničani.« Slovenska zagovornica je izpostavila še slabo stanje poti do Slovenske vzorčne kmetije, ki je ozka, obcestni jarek ob njej pa nevaren. Potrebna je obnovitev cest tudi na Verici-Ritkarovcih, ki je ena najlepših vasi v Slovenskem Porabju. »Če hočemo razvijati svoj turizem, moramo poskrbeti tudi za cestne povezave. Seveda pa moramo vsi paziti na to, da turizem ne bi pokvaril naših naravnih danosti, prav zaradi katerih je Slovensko Porabje privlačno za obiskovalce,« je dodala Erika Köleš Kiss.

Med vloženimi predlogi je slovenska parlamentarna zagovornica še naštel, da bi želela slovenska skupnost odkupiti mlin na Gornjem Seniku, ki že vrsto let ne deluje. »To je tradicionalna, emblematična stavba vasi, iz katere bi lahko napravili muzej. Ob mlinu stoji oljarna, kjer se

lahko z obnovljenim sistemom stiska bučno olje, ki je značilno za naše območje. Odkup bi koristil našemu turizmu in še več: če bi mlin deloval, bi morali tudi sejati žito,« je načrte orisala sogaovornica in dodala, da so naložbo načrtovali tudi v Monoštru. »To poslopje naj bi stalo nasproti gimnazije, tik ob vstopu v mesto. V njem bi delovale pisarne, ki bi turistom ponujale informacije. V zgradbi naj bi se nahajala tudi galerija, kjer bi bile razstavljene umetnine, ki so jih ustvarili na dolgoletnih likovnih kolonijah v Monoštru. Mislim, da si slike zaslužijo, da ne ležijo skrite v nekem depozitu, glede teh načrtov pa naša skupnost ni enotna,« smo izvedeli od Erike Köleš Kiss, ki pa pravi, da Razvojni program Slovenskega Porabja – odobren s strani madžarske države – ne bo pokrival stroškov za vse načrte. »Svojčas smo sestavili program v višini več milijard forintov, od tega smo od Madžarske prejeli nekaj več kot 900 milijonov. Zato na vsakokratnih mešanih komisijah vlagamo predloge, ki naj bi jih podprli obe državi. Lepo bi bilo na primer, če bi za obnovitev števanovske cerkve kaj prispevala tudi Slovenija, kar je bilo nekaj let nazaj celo obljubljeno. V Lendavi je obnovitev cerkve in gradu namreč podprla tudi Madžarska, ki je od leta 2010 v Prekmurju vložila več kot 3,5 milijarde forintov za različne programe in obnovo objektov. Mi si ne želimo tolikšne vsote, le toliko, da lahko izpeljemo svoje programe.«

(Slika na 1. strani: Slovenska zagovornica je bila večkrat zaprosena govornica Odbora za narodnosti, ko so v Parlamentu obravnavali teme, povezane z narodnostmi.)

-dm-

fotografije: osebni arhiv Erike Köleš Kiss

Spredsednikom Parlamenta László Kövérjem se ponavadi dobiva pred njegovimi obiski v Sloveniji

zikov. Tako se je izkazalo, da se je na izpizite iz slovenščine vedno prijavljalo večje število kandidatov. »Na našo prošnjo je Ministrstvo za inovacije in tehnologije izpitni center podprlo s približno 30 milijoni forintov. Na objavljenem seznamu možnih jezikov pa slovenščine kljub temu ni bilo, zato sem morala znova začeti usklajevanje. Končno smo dosegli, da so na začetku februarja naši kandidati lahko položili izpit pri centru Origó,« je povedala Erika Köleš Kiss in dodala, da bodo en izpitni rok na leto zagotovo razpisali za slovenski jezik. Prosila je tudi profesorja slovenščine na monoštrski gimnaziji Norberta Gerencsérja, naj sestavi priročnik za pripravo na jezikovne izpizite. »Iz izpitnega centra so mi sporočili, da za izdajo priročnika nimajo sredstev, zato sem se obrnila na državni sekretariat, ki je našo prošnjo podprl preko Državne slovenske samouprave,« je zaključila zagovornica.

Za spodbujanje mladih pa so potrebne razne štipendije. Erika Köleš Kiss je dejala, da so podpora srednješolcem uvedli že v časih, ko je državni sekretariat za narodnosti spadal še pod Ministrstvo za človeške

goje. »Večkrat je nastala situacija, da sta kandidirala dva dijaka iz istega letnika. Vprašali so me, katerega predlagam za štipendijo in sem rekla: najraje bi oba. Novi državni sekretariat je nato lani spremenil pogoje, in od tedaj dobivata štipendijo po

Erika Köleš Kiss predseduje pododboru za šolstvo v okviru Odbora za narodnosti; slika je nastala na seji Odbora za narodnosti

dva dijaka letno. Zelo sem ponosna, da so med štipendisti na državni ravni zmeraj Slovenci z gimnazije ali srednje strokovne šole,« je svoje veselje izrazila slovenska zagovornica in opozorila, da morajo dijaki ob preostalem rednem srednješolskem pouku vložiti ogromno truda v učenje materinščine v šestih tedenskih urah.

Štipendije pa niso razpisane le za srednješolce, slovenska

nem področju. »Seveda ne potrebujemo le učiteljev in vzgojiteljic, temveč tudi strokovnjake na gospodarskem področju. Oni bi z znanjem slovenskega jezika lahko vodili podjetja, v katerih bi zaposlovali pripadnike slovenske narodnosti. Vse podpore dobivamo namreč zato, da bi slovenstvo v Porabju obstalo, da bi mladi ostali v rodni pokrajini.« Slovenska

PREKMURJE

Grad

Grad pri Gradi na Goričkom je največji baročni grad na Slovenskom. Prva grajska zidina je na tom mestu stala že v 11. stoletju, peterkotno formo pa je daubo v 15. stoletju. Z gradom je gazduvalo dosta plemiških rodbin, Amadejci, Széchyji, Batthyányji, Nádasdyji in Széchenyji, nazadnje pa ga je malo pred začetkom druge svetovne vojne prejkvezu Ferdinand Hartner. Leta 1945 so v gradi neka kajta bili rusiški sodaki, po bojni pa je duga lejta niške nej skrb za zidino. Grad je biu 50 lejt prepuščeni sam sebi, vej pa so komaj leta 1995 začnili z njegovo obnovo.

Eni pravijo, ka ma grad telko iž, kak je dni v leti. Čiglij tau mogauče v istini glij ne drži, pa je rejsan trnok velki, zatau se zidina, v steroy je sedež Javnega zavoda Krajinski park Goričko, ne more tak brž cejla popraviti, vej pa bi tau trnok dosta koštalo. Pred kratkim se je zvedlo, ka je grad, čiglij je ške nej čista obnovleni, za do zdaj izvedeno obnovo, stera od leta 2009 dé po planaj arhitektke Maruše Zorec, nominejrani za evropsko nagrado za arhitekturo Mies van der Rohe, eno najbolje fontoških takših nagrad.

»Za nagrado je biu projekt obnove voodabrani zatau, ka je zanimivi z različnih vidikov. Pri tom gradi dé za dugotrajni proces obnove, vej pa se povprečno vsakši dve leti obnovi ena iža, tak ka rejsan mogauče vōvidi, ka nede nikdar cejli obnovleni. Ob tom pa vidimo, ka grad žive, hkrati pa tudi tau, ka nej trbej, ka bi bilau vse popolno, ka bi grad živo.« je povedala arhitektka Maruša Zorec, stera plani obnove gračkoga grada so té ip na ogled postavljeni na razstavi Arhitektura Inventura 2018–2020 v Cankarjevom daumi v Ljubljani.

Silva Eöry

Tonček (Anton) Gider - dobitnik Bloudkove plakete

»PO 58 LEJTAJ JE NIKAK LI V PAMET VZEU, KA JE TAU, KA DELAM, TUDI NEKA VREJDNO«

Bloudkova nagrada je najvišje slovensko državno priznanje za dosežke na področju športa. Nagrado, stera je ime daubila po velkom športnom delavci Stanki Bloudki, talajo že od leta 1965. Pauleg Bloudkovih nagrad, stere običajno dejo v roke najbolje eričnih in uspešnih slovenskih športnikov, vsakšo leto rastalajo ške več Bloudkovih plaket. Ena od dvanajstih za leto 2020 je šla v roke Sobočanca, športnoga novinara, Tončka Gidera.

»Prva morem prajti, ka je tau rejsan velko priznanje, sterga je do zdaj ške niti eden od športnih novinarov v krajini ob Muri nej daubo. Po 58 lejtaj je nikak li v pamet vzeu, ka je tau, ka delam, tudi neka vrejdno. Med čestitkami, stere sam daubo, je bilau dosta takših, gé je pisalo, ali pa mi je bilau povedano, ka je priznanje prišlo v prave roke,« je povedo sogovornik, steromi je samo tau malo žau, ka je plakete nej daubo v roke v živo, na slavnostni podelitvi, stera bi mogla biti meseca februara na Brdi pri Kranji, samo ka je zavolo epidemije spadnola v vodau, »tak ka smo nagrajenci daubili samo en film, v sterom so par rejči spregučali predsednik rosaga Borut Pahor, ministrica za izobraževanje, znanost in šport Simona Kustec, pa ške Viki Grošelj, steri je biu predsednik komisije, stera je voodabrala nagrajence. Pouleg filma sam po pošti daubo tudi plaketo, stera je zdaj pač malo menje sveklosti mela, kak če bi bila podeljena na prireditvi, pred kamerami in fotoaparati.«

Tonček Gider se je leta 1946 naraudo v Ljubljani. Tau pa zatau, ka sta oča pa mati te živela v kraji Vrhnika, gé sta delala pri enom pavri. »Moj oča Jože, steri je biu Prekmurec, rojeni v Rogašovcaj oziroma pri Svetom Guriji, je biu v kajti druge svetovne bojne na deli

v Dajčlandi. Moja mati Lina, stera je bila Rusinja, rojena v Čečeniji, je bila tam v ta-

gé žive najmlajša sestra Danica. Po zgotovljeni osnovni šauli, se je steu vpisati na gimnazijo. Či-

bi mogo napraviti ške drugo stopnjo študija, stere pa je te ške v Maribori nej bilau. Ali tistoga kajta so trno fejšt iskali lidi, steri smo zgotovili tau šaulo. Prva sam kratki cajt delo pri novinaj Večer, nej novinarsko delo, liki sam biu vodja soboške podružnice, po odsluženi sodečiji pa so mi ponudili delo na občini.«

Med kednom je tak delo svoje delo, konci kedna pa so bili furt v znamenji

športa, in tau je ostalo tudi po tistom, ka je šau v penzijo. Prva je o športi piso za novine, največ za mariborski Večer in ljubljanski Dnevnik, te pa, gda je Slovenija samostojni rosag gratala in je melo Prekmurje celau tri fobalske prvoligaše, Muro, Nafto in Bóltince, pa so ga pazvali z nacionalnoga radiona, ka aj če bi se za njihov program javljo s fobalskih tekem: »Prva so samo steli, ka se javim ob polčasi, pa povem, kakšen je rezultat, sledkar je že te trbelo kaj več povedati.« Tudi z Murskim valom je začno furt bole sodeluvati, in s tem radionom sodeluvle ške gnesden, kelko njemi zdravdje dopušča. Pri tom deli njemi že duga leta stogi ob strani cejla držina. Starejši sin Gorazd pomaga pri novinarskom deli, mlajši, Primož pa bole pri tehničnom, gda trbej posnetke zmontejrati in kama poslati. Za Murski val je v svoji dugolejtni karieri pauleg do manjih pred mikrofona daubo tudi dosta eričnih slovenskih športnikov, rad pa se spomina tudi leta 1994, gda je soboška Mura špilala dvej evropski tekmi prauti ekipi Aarau. Z nogo-metaši je te šau tudi na gostovanje v Švico in je tekmo prenašo cejli cajt, brez odmora.

(Kejp na 1. strani: Plaketo je namesto na prireditvi daubo po pošti.)

Silva Eöry
Kejpi: osební arhiv
Tončka Gidera

Tonček Gider je Bloudkovo plaketo daubo za svoje življenjsko delo v športu

borišči. Moj oča jo je te, gda je konec bojne bilau, pripelo s sebov v Slovenijo. Malo po tistom, ka sam se naraudo v ljubljanskem špitali, sta me odpelala na Goričko, k sta-

glij je sprejemne vižge napravo, so ga nej vzeli, zatau se je vpiso na srednjo kmetijsko šaulo v Rakičani in tau čiglij »smo doma nej meli niti enoga falata zemle in smo se nej s

Pred radijski mikrofona je zgrabo dosta eričnih športnikov, tudi olimpijskoga zmagovalca, gimnastičara Mira Cerara

romi oči pa materi, vej pa sta na paverstvi nej mogla skrbeti za mene, ka je tam dosta dela bilau,« je raztolmačo Tonček Gider, steromi v rojstni matični knjigi piše, ka je Anton ali ga skor niške tak ne zové. Po tistom, ka sta oča pa mati prišla živet v Prekmurje, se je tudi on z Goričkoga preselo v Soboto, gé je odo na drugo osemletko. Prva so ga sošolci malo špajsko gledali, vej pa je bole po goričko vlejko, ali se je že brž navado na nauvi, soboški guč. Držina se je v tom kajti tudi povekšala, vej pa so za njim na svetj prišli ške na žalost že pokojni brat Jožek, pa sestri, Lidija, stera žive v kraji Morje pauleg Framu, tau je nej daleč vkraj od Maribora,

paverskim delom spravljali. In tū se je tudi prvo paut srečo z novinarskim delom. Tau je bilau te, gda so meli Kmetijado, športno srečanje dijakov srednjih kmetijskih šaul iz cejle Slovenije. O tom je napiso poročilo, pa ga je poslo v mariborske novine Večer. Tau njemi je te volau dalo, ka se je začno spravlati s športnim novinarskim delom, steroga pa je furt, kak sam pravi, delo samo ljubiteljsko, vej pa si je svoj vsakdanjšnji krūj skor cejli cajt služu na soboški občini, gé je duga lejta vodo oddelek za matične reči. Tau se je zgodilo po tistom, ka je v Maribori zgotovo višjo pravno šaulo, »s sterov si fiškališ nej mogo biti, vej pa

Vidov izvir pri Bukovniškem jezeru

VODA ZA OČI IN NARAVA ZA ZDRAVJE

Že vrsto let prihajajo k Bukovniškemu jezeru in Vidovemu izviru obiskovalci od blizu in daleč, da se v lepem naravnem okolju sprostijo in napolnijo z energijo. Vidov izvir je na hribu ob jezeru pri kapelici svetega Vida.

Že več stoletij so ljudje govorili, da se je tistim, ki so pili vodo iz Vidovega izvira, izboljšalo zdravje, kdor si je umil z vodo oči, pa se mu je izboljšal vid. Nekoč so nosili domov vodo v lončenih posodah, ki so jih pred desetletji nadomestile plastične. Danes pa je spet vse

prvo med pomurskimi turističnimi točkami, pred petimi leti pa jim je ta primat prevzel stolp Vinarium v Dolgovaških goricah.

Kapelica svetega Vida je najbolj množično obiskana v nedeljo, ko goduje sveti Vid in je pri kapelici proščenje. Na poti do nje pa obiskovalce vabi različna ponudba na stojnicah. Sveti Vid je med drugim zaščitnik viničarjev, kar je najbrž razlog, da so ga domačini izbrali za patrona kapelice, ki je bila zgrajena leta 1828 v negotskem slogu. Po okoliških

Mnogi se oddežajo z vodo iz Vidovega izvira in jo tudi odnesejo domov

več obiskovalcev, ki si vodo nalijejo v lončene »pütre«. Te si v toplejših mesecih lahko tudi kupijo na turistični tržnici, ki je ob turistično-informativnem centru in parkirišču za avtomobile. O tem, koliko ljudem koristijo voda in energetske točke v okolici izvira, so med obiskovalci različna mnenja. Veliko pa je še vedno tistih, ki ob obiskih organiziranih skupin stojijo v vrsti in si nalivajo vodo. Vsi pa se strinjajo, da naravno okolje ob jezeru pomaga pri ohranjanju zdravja in duševnega ravnesja.

V občini Dobrovnik v zadnjih desetletjih turistično ponudbo dopolnjujejo z novostmi, ki pritegnejo med bukovine in hrastove gozdove ob jezeru vse generacije obiskovalcev. Pred leti je Bukovniško jezero bilo po številu obiskovalcev

hribih so vinogradi. Gozd v okolici ponuja obiskovalcem prijetno senco. Tako ob počivanju ob pogledu na jezero, kakor tudi sprehodu po okolici, ribolovu ali pikniku. Pred leti so ob parkirišču za avtomobile uredili še postajališče za avtodome z vso potrebno infrastrukturo. Ljubiteljem bolj adrenalinske zabave pa je na voljo Pustolovski park. Mnogi obiskovalci se odpravijo še do Tropskega parka z orhidejami Ocean Orchids v Dobrovniku ali si ogledajo kako drugo naravno ali kulturno znamenitost.

(Slikana 1. strani: Bukovniško jezero z okolico je druga najbolj obiskana turistična točka v Pomurju.)

Tekst in fotografije:
Jože Gabor

Starejše že vse boli -2

REUMA

Reuma je beteg, steroga dobimo zavolo toga, ka mamovnetje (vužgano) v organizmi, ka najbola vpliva na sklepe, dapa svoje naredi v drugi tkivaj (szövet) tejla tō. Če se več gibamo, baukša grata prekrvavitev v mišicaj pa v sklepaj tō. Moramo skrb meti, ka se ne prehladimo pa od cuga (prepiha) tō. Na žalost reuma kronični beteg grata pa z nami ostane vse do konca žitka.

Betegi gibal (mozgásszervi betegségek) ne mantrajo samo starejše lidi, mladi se tō taužijo, ka nji hrbet, roké pa nogé bolijo. Najbole tisti, steri sedečki delajo. Uni morajo med delom držati večkrat kratko pauzo, se gibati pa telovaditi (tornázni). Važno je gé tau tō, kakši stolec majo pa kak sedijo. Po deli aj se ojdijo šetat ali naj se vozijo z biciklinom. Večer leko z mlajšami vküper telovadijo. Geste dosti takši videonov na interneti, steri pri tom pomagajo.

Ka vse ešče leko napravimo prauti betegom gibal? Najprva moramo dosta sadja in zelenjave gesti pa menje mastnoga mesa. Baukše je, če gejmo ribe pa piščance. Spijmo na den od 2,5 do 3 litre tekočine, najbaukša sta voda in čaj. Dosta se moramo gibati pa šetati v naravi, po travnikaj ali v lesaj. Gibanje je nej samo za tejlo dobro, liki za dūšo tō. Če po španceri friški pa brezi skrbi pridemo domau, mo vnoči baukše spali.

Za starejše lidi tanačivam, aj si vzemejo čaj za svoje zdravje. Zrankoma, prva kak gorstanejo, aj se gibajo v posteli, roke in noge naj vteguvajo pa masirajo. Ta kratka telovadba de vam pomagala, ka te ležej z mest šli, ka nete tak čutili, kas te vse trdi. Gda gorstanete, leko v sobi tadale telovadite, če čas pa volau mate. Steroma se vrti ali težko stogi, naj se primle za eden stolec pa aj dela léke vaje. Nika se ne sme na silo delati. Zadvečerek se leko malo šetamo s padaši pa pripoveddamo, dapa nej o betegi.

V Monoštri tō dosta prilik geste, kak leko ojdimo v kakšno skupino, ka bi vküper telovadili. Steri radi plešejo, se leko zglasijo v plesno skupino seniorov. EFI (Pisarna za razvoj zdravja) ma dostafele telovadbe, ta se tō leko zglasite. (Zavolo epidemije zdaj majo on-line, vüpajmo, ka de vleti že pa se po starom redi.)

Gibanja je vir veselja. Čütimo se friško, brez težav pa bolezní, spoj če se gibamo v skupini, če se gibamo vküper.

Dosta prilik geste, kak se leko obranimo tej betegov. Vsak se more odlaučiti, kak de skrbo za svojo zdravje. Najvekši kinč je zdravje, pazimo nanga!

Margit Čuk
Slika: svetovni splet

ŽELEZNA ŽUPANIJA

V nevaula je gostinstvo

Zavolo epidemije se je od lani naprej cejli svejt na glavau postavopa kak pravijo, tak že več nikdar neda, kak je bilau. Te virus že od tec krajsprajti nikdar nemo mogli, če se pa posreči, te pride drügi. Zato ka virologi tak pravijo, ka od tisti virusov, ka živali v sebi nosijo, samo 2 % poznamo, telko je nas okužilo. Kak tau, ka smo dotejga mau nej bili betežni, bi leko pitali. Tau je zato, ka živali od leta do leta menši teritorij majo, vsigdar več kontaktov majo z lüstvom. Pa zatau so nej oni krivi, liki mi lidgé, steri vse uničimo, ka je kauli nas. Nej zaman je Ferenc papa na nauvo leto tau pravu, ka se čüdivamo, ka smo betežni gratali, cejli svejt smo kauli sebe obetežili pa smo tau mislili, ka mi zdravi ostanemo. Pa rejsan je tak, če se kaj ne spremeni, te sami sebe vničimo.

Virus je mali, depa tau vidimo, kakšne škode vej naprajti po cejlom svejti. Zvün tauga ka spoj dosta lüstva betežno grata, velki kvar je v gospodarskom sektorji, najbola v gostinstvi pa v turizmi. Istina, ka nej mujs na počitnice titi pa v restavraciji obed naračiti, depa baja je v tejm, ka dosta, dosta lüstva, družin s tauga žive. Tak je tau v Železni županiji tō, ali še üše, pa nej zato, ka tōj je vekši turizem kak v drügi županijaj. Tau je zato, ka spoj dosta lüstva dela v turizmi pa gostinstvi pa nej v Železni županiji, liki vanej v Avstriji. Ranč tak kak pri nas tam so hotele pa restavracije tō vse zaprli pa kak vejmo, če nega dela, te nej trbej delavce. Pa tašoga reda v prvom krogi nedo domanje tapošilali, liki tihince. Zavolo tauga je zdaj spoj dosta lüstva brezi dela ostalo pa s tauga je dosta iz Železne županije. Edni so probali drügo delo iskati v Avstriji, depa zdaj je tau tō nej léko. Rešitev bi samo tau bila, če bi se hoteli pa restavracije odprli, ka že spoj fejst čakajo kak gostje tak delavci.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Doživljanje epidemije precej bolj pesimistično kot pred letom dni

V tednu, ko je minilo eno leto od prvih potrjenih okužb v Sloveniji, je agencija Valicon objavila rezultate raziskave, v kateri so ugotavljali, kakšne so razlike v osebnem doživljanju dogajanja v povezavi z novim koronavirusom. Osebnostno doživljanje je marca lani kot bolj negativno opisovalo 44 odstotkov vprašanih, že od sredine oktobra lani pa ta odstotek vztraja nad 60 odstotki (zadnji konec tedna 62 odstotkov). Med ponujenimi odgovori na vprašanje o osebnem doživljanju epidemije je na prvem mestu prevladal strah pred dolgotrajnostjo, torej odgovor »bojim se, da se to ne bo kmalu končalo«, ki ga danes navaja 60 odstotkov vprašanih, pred letom dni dobrih 50 odstotkov. Podobno pogosteje se navaja tudi strah pred gospodarskimi posledicami, ki ga danes navaja 50 odstotkov, pred letom dni 40 odstotkov. Precej očitno torej v ospredje stopajo sekundarne, nezdravstvene posledice epidemije.

Delež cepljenih in tistih, ki izražajo namero, je v zadnji meritvi znašal 54 odstotkov, v prvi meritvi sredi novembra lani pa je namero za cepljenje izražalo 43 odstotkov vprašanih. V Sloveniji najvišje zaupanje vliva cepivo Pfizer-BioNTech. Da temu cepivu najbolj zaupajo, odgovarja 27 odstotkov vprašanih, še dodatnih 18 odstotkov ga navaja na drugem ali tretjem mestu, skupaj torej 45 odstotkov vprašanih, ki bi, če bi lahko izbirali, izbrali to cepivo. Sledi nedavno najavljeno cepivo podjetja Johnson & Johnson (cepivo z eno dozo), s skupno 33 odstotki izbire (13 odstotkov na prvem mestu), nato pa precej izenačena Moderna (skupaj 28 odstotkov, na prvem mestu 5 odstotkov), ter AstraZeneca (skupaj 27 odstotkov, na prvem mestu 8 odstotkov). Ruskemu Sputniku zaupa 15 odstotkov vprašanih, kitajskim cepivom pa le 4 odstotki vprašanih.

Končno smo z vsakim dnem bliže pravi pomladi! Cvetejo prve spomladanske cvetlice, škoda, da je v Porabju tako malo belih cvetov zvončkov. V gozdu med Sakalovci in Ritkarovci jih lahko občudujemo, vmes se najde kakšen rožnat cvet pasjega zoba, tudi

Čemažev cvet od blizu

trobentice rumenijo travnike in sadovnjake. V Porabju pa ne najdemo zelenega spomladanskega zaklada, polnega odličnega okusa in vitaminov – čemaža. Pred leti mi je nekdo rekel, da je videl na nekem hribu rastline, ki so gotovo čemaž; seveda sem se šla prepričati in ugotovila, da gre za jesenski podlessek, zelo strupeno rastlino, ki nas ob nehotnem zaužitju lahko popelje »na drugi svet«. Zato je ob nabiranju rastlin v naravi potrebna izjemna previdnost. Čemaž (medvehagyma), imenovan tudi divji česen, medvedji česen ali gozdni česen, je trajnica z zdravilnimi učinki, v zadnjem času pa tudi zelo iskana sestavina v kulinariki. Njegova številna imena kažejo na raznoliko in splošno razširjeno uporabo v preteklosti, povezana pa so z značilnostmi rastline: vonj po česnu, rastišča predvsem v gozdovih, prva hrana, ki jo iščejo in uživajo rjavi medvedi, ko se spomladi prebudijo iz zimskega spanja. Zaradi očiščevalnega učinka jim pomaga, da se prečistijo, iz telesa izženejo vse nezaželene

snovi in poživijo organizem. Menda so čemaž poznali že stari Rimljani in ga uživali raje kot česen.

V čem je skrivnost čemaža, ki postaja vedno bolj priljubljen? Njegovo priljubljenost v prehrani lahko povežemo z vedno večjim zanimanjem

ljudi za naravna in ekološka živila. Čemaž je odličen naravni antibiotik, še bolj aromatičen nadomestek česna, posebej tistega, ki ga kupujemo v trgovinah in je kemično

Goste preproge čemaža ob Muri

konzerviran ter uvožen iz oddaljenih držav. Uvrščamo ga v rod lukov. Raste divje v delno senčnih hrastovih, gabrovih ali bukovih gozdovih kot tudi v močvirnih ravninskih gozdovih v bližini rek po vsej Evropi in v zahodni Aziji. Tudi v Sloveniji so bogata rastišča na Gorenjskem, Štajerskem, Dolenjskem in v prekmurskih ravninskih gozdovih ter v močvirnih pre-

Čemaž – zdravo darilo pomladi

delih ob reki Muri (tam sem lani posnela objavljene fotografije). Seveda raste tudi na Madžarskem, nekaj malega v okolici Sombotela in v Zalski županiji, največja rastišča pa najdemo v porečju Donave, v Bakonyu in v okolici Peča. Je 10 do 40 centimetrov visoko trajno zelišče, ki ima v zemlji podolgovato čebulico, obdano z belo, prosojno kožico. Spomladi poženeta iz čebulice le dva dolga, dolgopeceljata, suličasta lista, med njima pa golo, pokončno in robato cvetno stebelce. Veliki snežno beli zvezdasti cvetovi se razcvetijo v maju in juniju. Tvorijo pakobul, ki ga obdaja pred razcvetom kožnat tulec. Cela rastlina močno diši po česnu in po tem vonju jo najlažje spoznamo. Vedno več vrtničarjev, ki nima naravnih zelenih preprog čemaža v bližini, le-tega sadi na senčna mesta v vrtovih, kjer lepo uspeva.

Vonj po česnu spomladi v gozdu ali v močvirnem pre-

urgenci. Prva taka rastlina je šmarnica (gyöngyvirág), katere listi se skoraj ne razlikujejo od čemaževih, cvetje pa je drugačno. Druga, smrtno nevarna, rastlina je jesenski podlessek (őszsi kikerics), ki raste v rozetah. Listi so dolgi in ozki, spodaj v obliki žlebov, rastlina pa raste navpično. V rozeti je rjavi plod, katerega semena uporablja farmacevtska industrija. Tako šmarnični kot podleskovi listi so popolnoma brez vonja, kar nam pove, da nismo našli čemaža.

Tako kot čemaž pomaga medvedom, pomaga tudi ljudem. Mnogi namreč trdijo, da ni boljšega čistila za kri in prebavila, kot je čemaž. Ne le da ima vse značilnosti česna, ima tudi vse njegove učinkovine in pozitivne lastnosti. Hkrati pa je še boljši, še bolj zdrav in še bolj učinkovit. Njegove zdravilne učinkovine so flavonoidi, karotenoidi, klorofil, vitamini in rudnine. Izjemno očiščuje telo in kri, pomaga zniževati in uravnati krvni tlak in holesterol, učinkovit je celo zoper aterosklerozo. Priporoča se tudi osebam, ki imajo težave s prebavnimi motnjami vseh vrst: z diarejo, izgubo teka, slabo prebavo in celo vetrovi, odpravlja tudi glistavost. Odvaja odvečno vodo iz telesa, deluje kot antibiotik, čisti kožo. Pomaga pri težavah z dihalni in določenih boleznih, povezanih z njimi. Izboljša splošno počutje in prežene spomladansko utrujenost. Poživlja (daje energijo). Sprošča mišice in krepi želodec.

delu ob reki je najboljši znanilec, da bomo odkrili rastišče čemaža. Toda potrebna je skrajna previdnost in dobro poznavanje rastline. Vse, kar ji je podobno, a ne diši po česnu, ni čemaž. Podobni sta mu namreč dve zelo strupeni rastlini, ki velikokrat raste v bližini. Nepreviden ali ne dovolj poučen nabiralec pogosto utrga kakšen napačen list, ga zaužije in pristane na

Uporaba čemaža je nadvse priljubljena v kuhinji, saj ga priporočajo kot nadomestek česna. Užitna je cela rastlina, od gomolja do stebela, listov in celo cvetov. Uživali naj bi ga zmerno, kot dodatek ali kot začimbo. Najbolje je, da ga uživamo svežega, saj tako ohranimo vse zdravilne lastnosti. Dodajamo surovega ku-

hanim jedem, preden jih postrežemo, saj kuhan čemaž izgubi veliko učinkovin. Čemaž lahko tudi shranimo. Drobnost ga nasekljamo, vložimo v kozarce za vlaganje, zalijemo s hladno stiskanim oljčnim oljem in dodamo malo soli. Kozarce tesno

značilen okus in prodorna aroma. Po njegovem zaužitju 'dišimo' podobno kot po česnu ali čebuli, zdravi pa smorda še bolj. Spomladi lahko liste dodajamo solatam in jih uporabljamo podobno kot drobnjak in peteršilj za zaočroženo dišavnost juh in dru-

Mladi čemaž, listi, zelo podobni šmarničnim

zapremo. Vložen čemaž uporabljamo kot dodatek k solatam, namazom ali zelenjavnim jedem. Kot je bilo omenjeno, je čemaž vedno bolj priljubljen v kuhinji

kuhanih ali pečenih jedi. Drobnost zrezani ali s paličnim mešalnikom zmešani listi so izjemno okusni v namazih s skuto ali z zmletimi oreški. Uporabljamo lahko tudi pop-

Označena rastlina med čemažem je smrtno nevaren jesenski podlesek

ki. Z nekaj domišljije lahko ustvarimo neskončno paleto jedi, saj je uporaben povsod, samo pri sladica ne. Naredimo pesto, namaz, dodamo ga v špinado, h krompirju, v rižoto ali mesno omako, pripravimo čemažev kruh, različne pogače in prelive za solate. Ne pozabimo pa, da je čemaž najimenitnejši surov, saj tako najbolj pride do izraza njegov

ke, socvetne peclje, socvetja in mlade plodove čemaža. Dragi bralci, pomlad bo s šopkom čemaža še lepša! Vsem, ki ga boste uspeli najti, želim dober tek in dobro zdravje. V gozdovih in ob rekah smo lahko še vedno svobodni in brez mask.

(Slika na 1. strani: Čemaževi cvetovi.)

Valerija Perger

Pod Srebrnim brejgom ...

... se v krčmaj znauva leko pidje! Lepau se takšo čuje, ka nej? Depa neje za vse Slvence gnako. Terasa skrak krčme so leko samo v dvej krajinaj oprejte, v tisti, ka so žuto vopofarbane. V drugi krajinaj od toga zagnauk leko samo eške senjajo. Pa smo znauva pri špekulacijaj. V nji se zdaj že nauvi turizem vidi, krčmarski turizem aj bi se zvau. Tau nika drugo ne znamenuje kak samo tau, ka do se Slovenci na veliko začnili v te dvej krajini voziti, aj si legalno dun neka maloga spidjejo. Tistim, steri so vcejlak skrak tisti krajin doma, tau nikšen velki problem ne more biti. Če pa bi si steri, povejmo, iz Martinja ali Čepinca škeu tam kaj spiti, prejk cejle Slovenije bi mogo iti. Tak bi ga po nekšnom računi en špricer nin 31 evronov košto. Na, če bi ji tresti spiu bi pa tau bilau 60 evronov. Iz toga vopride, ka en špricer skur gnako kak liter pacina pride.

Kaulak vsej tej covid-regul se medicinski pa politični prvaki nikak ne morejo med seuv zgučati. Medicina bi že policijsko voro (kijárasi tilalom) tanjala, politika tau ne dopisti, medicina bi že več kak deset ljudi na küpi dopistila, politika tau nikak neške, protestov pa demonstracij se bodijjo. Té njivi straj se je pokazo, gda so mlade iz mariborski srednji šaul štrafali. Uni so nika drugo nej delali kak tau, ka škejo nazaj v šaule titi. Nosili so transparente: »Ne kradnite nam včenja!« Uni so svoj protest vcejlak po regulaj naprajli. Dva metra raznok so stali, maske so meli, po pejški potaj so ojdili. Zavolo njivi štrafov se je cejla Slovenija gor zdignola, depa minister za policijo tadale dojdava, ka red mora biti. Leko pa, ka njihov protest dun na zorano njivo spadno. Tau se nigdar ne zvej, so pa njive šaule znauva goroprejte.

Doj pa je politična kariera Karla Erjavca zaprejta. Dva ali trikrat jo je gor odpejro, zdaj pravi, s tejm je zgotovo. Erjavec je dugo v politiki slalom vozo. Skur cejli čas je prejen v stranki (partiji) penzionistov biu. DESUS ali Demokratična stranka upokojencev Slovenije. Pred dvejma ali trejmi lejtami so ga zagnali, potejm so ga na gesen nazaj zvali, aj nji znauva prejkvzeme. Po zadnji, vcejlak naoupačni politični manevraj si je sam kufre spakejro. Depa šef penzionistov, steri njim je 1000 evronov penzije obečavo, si je službo najšo! Šok, rejsan velki šok! Firma, v steri dela, se Iskratec zove. Tam nede kakši prausni delavec, tau nej. Drugi za generalnim direktron je grato. Nega kaj, človek vej, kak trbej!

Vej se že tau tó, ka ljubljanska Opera pa balet zdaj dun na zdrave noge gor stane. Zaprav za balet dé. Njgvi direktor je Renato Zanella grato. Té koreograf je po cejlom svejti poznani. Delo je z najvejšimi baletnimi ansambli na svejti. Zdaj v Ljubljani za dosta, dosta menjše pejnaze dela, kak ji je pri tisti najbolje poznani pa bogati dobivo. Pravi, ka tau zdaj nej važno gé, samo tau, ka ljubljanski balet znauva nazaj grata tau, ka je že indasvejta biu.

Od indasvejta pa tam skrak granice Srebrni brejg živé, na, stodji. Za njega je vse tau, od koga gnes pišemo, smo že pisali, ena mala mikro sekunda. Depa tó nut v tom malom časi un preketo dobro vej, ka brezi kulture nikak nejde. Zato je aplavzdejro, gda so lidge znauva leko v tea-ter nutstapili pa si predstave poglednoli. Istina, nej vsi tisti, steri bi tau škel, samo tisti, steri so že v roke inekcije daubili. »Dun se vrti,« si je naš brejg zdejno, ranč telko, ka je liske na drejvaj gnati začnilo.

Miki Roš

... DO MADŽARSKE

*Do začetka poletja dosežemo
čredno imuniteto*

Vodja infektološkega oddelka Nacionalnega inštituta za zdravje Ágnes Galgóczi je prejšnji teden izjavila, da bomo na Madžarskem do začetka poletja verjetno dosegli čredno imuniteto. To je seveda odvisno tudi od tega, v kakšnem tempu bodo cepiva prispela v državo, toda do začetka poletja bo precepljenost tako visoka, da dosežemo čredno imuniteto.

Prejšnji teden so več sto tisoč odmerkov cepiva dostavili domačim zdravnikom in tudi na mesta za cepljenje. V državi so že cepili več kot milijon sto tisoč ljudi, drugi odmerek je dobilo že več kot 320 tisoč ljudi.

Opozicijska poslanka v parlamentu je predlagala, naj se uvede davek solidarnosti, saj meni, da se določene panoge okoriščajo z epidemijo. Med take panoge šteje farmacevtska podjetja, digitalna mega podjetja, kazine in tudi multinacionalna trgovska podjetja. Izpostavila je, da ni logično, da se na eni strani vlada hvali z visoko precepljenostjo, na drugi strani poostruje omejevalne ukrepe.

*Papež Frančišek bo jeseni
obiskal Madžarsko*

Papež Frančišek se bo 12. septembra udeležil zaključne svete maše (statio orbis) na Mednarodnem evharističnem kongresu v Budimpešti. Prvotno bi se kongres moral organizirati lani septembra, toda zaradi pandemije se mu je cerkev odpovedala. Papež Frančišek je sprejel vabilo tudi lani, zato sta mu novo vabilo poslala kardinal in nadškof budimpeštansko-esztergomske nadškofije Péter Erdő in predsednik države János Áder. »Udeležba papeža na zaključni maši je veselje za škofijo in tudi za madžarsko škofovsko konferenco, saj nam daje tolažbo in upanje v teh težkih časih,« je izpostavil nadškof.

Obisk papeža Frančiška je na svoji facebook strani pozdravil tudi župan Budimpešte Gergely Karácsony, ki je zapisal, da si šteje v čast, da ga bodo lahko pozdravili v Budimpešti. »Dandanes se lahko in se splača največ naučiti prav od papeža Frančiška, in to ne le na področju vere in človečnosti, temveč tudi na področju ekologije,« je zapisal župan.

Rdeča svinja

Zetjina Terika, po možej Kovač, v Andovci živé na tistom tali, steroga tak zovejo, ka Gres. Ovak je ona rojstni ram na dolejnjom konci mejla, kak so Zetjini bili, depa tam zdaj več rama nega, zato ka so ga razmetali. Tritresti lejt je v židanoj fabriki delala, zdaj je že v penziji, trno že nikan ne odi, bola je samo doma. Sploj pa od tistoga mau, ka ji je mauž mrau. Depa nikdar je nej sama, ali sin ali vnuk ali od moža brat, nekak je vsigdar doma. Kak je pripovedala, zima se že malo dugo vleče, dobro bi se bilau že malo na sunci segrejavati.

- Terika, kak vidim, nejmaš dosta stari kejpov, samo te par falatov, ka si je vō na sto djal, kama so drugi minauli?

»Doma so ostali v rojstnom rami. Gda sem se oženila, dja sem s seuv tjepe nej prinesla, kama so preminauli, tau ne vej. Vejpa zdaj že rama nega, kak bi pa te tjeipi bili. Leko ka je sestra Žofi kaj ma pri saba, dja nejman zato, ka dja sem se najprvin ženila.«

- Kak tau, ka je pri vas vsakši kraj od dauma odišo, ništje je

zato ka je s ciglami zozidani ram bejo. Pa v dobrom mesti je bejo, vrkar na brgej, od tistac je

Terika pravi, ka nejma dosta stari kejpov, ka so doma pri starišaj ostali

Leta 1966 so v Andovca baur vlekli, Terika je svadbica bila

Z možaum pa prvim vnukom

nej austo doma?

»Vsakši je odejšo, vej. Zato, ka baukšo mesto so si najšli, dja sem nej mogla doma ostati, gda sem se oženila, zato ka te so še bratja pa sestra doma bili. Ovak bi sterikoli leko doma austo,

cejlo ves leko vido kaulak vrat. Vej zdaj že tak nej, gauštja je cejlak gorazrasla.«

- Gde ste meli grünt?

»Zvekšoga kaulak rama, depa meli smo pri dolejnski poštiji pa v Lipojci tū gauštjo.«

- Kelko je vas doma bilau?

»Mi smo štirge bili, Žofi, dja, Toni pa Pišti, depa po pravici je nas pet bilau, samo najstarejša sestra, Ani, gda je dvej pa pau lejt stara bejla, te je mrla, torokgyik (difterija) mejla.«

- Dobro je bilau doma?

»Dobro, pa če je nej bilau dobro, te je tū mujs bilau dobro biti, ka ma vejš. Te je nej tak bilau kak zdaj, če se ti kaj ne vidi, te samo djačkaš. Dja sem z očov v gauštjo odla podirat, dola sva pokleknila k bora pa sva ga z rokav vōzožagala. Nej je bilau léko delo tejsto velko žago vlačiti pa nej dojšlo, ka smo baur podrli, te smo ga še na mejter zožagali. Te je rejsan tak bilau, ka duplansko smo se sagrejavali s tistimi drvami.«

- Dosta je trbelo krave pasti?

pi je brat Pišti, njema je svadbica Čubina Ibolyka bejla, sestra Žofika nej je Djoži, brat od moža bejo drōžžban, te Djörtjina Ana pa Bōdraški Joška.«

- Gde je bilau gostüvanje?

»Najprvin v Števanovca v krč-

- Te čas, ka si delala, so se še mlajši naraudili.

»Dva mlajša mam, eno deklo pa enga pojba, Anika se je leta 1971 naraudila, pojep pa leta 1973. Dva vnuka mam od hčeri, sin se je še nej oženo, on je še doma.«

Pred domanjov izōv prva kak so na zdavanje šli

mej, te smo doma bilej do pondeljka do podneva, potistim smo pa sé prejk prišli, kak je mauž Laci bejo doma. Tau bi ovak nej mogo vōprestati, gda si mogo, malo si kaj drejmo, ranč tak je delala Makoš banda tō, steri so nam igrali, gnauk eden, gnauk drugi je malo drejmo.«

- Gda sta se z Lacinom oženila, potistim si doma na gazdiji ostala ali si odla kama

- Meli ste krave, delali ste grünt?

»Kak bi pa nej meli krave, zvōjn tauga še s svinjami smo se spravali. Tau ti tak dobro vejš, vej pa gnauk, gda smo zabadali, ti si bejo, steri je nam svinjau vnoči na radečo pofarbo. Drugi den, nej samo svinja, litji vsi, ka so zabadali, so radeči bili. Tvojo zvezdo, ka smo se na tej smelajli, radeče svinje nikdar nej bi-

Na borovom gostüvanji leta 1994 sta z možaum stariše od sneje špilala

delat?

»V židano fabriko sem ūšla delat, gde sem tritresti lejt mejla, gda sem v penzijo odišla. Teško je bilau, v trej partiji sem delala, sprvoga, dvanajset lejt sem še pejški v Števanovce odla na bus. Sledkar je že baukše bilau, gda je prejk Farkašovec že sé v Andovce tō začno bus odti.«

lau pa ranč nede, tašo je samo gnauk bilau v Andovci. Vejš ka, ti si vō s pekla bejo, če je stoj bejo ali nej, ti gvūšno. Ti si si vse vōzmislo pa napravo, pri taba tašo nej bilau, ka ne more. Tisti so lejpi časi bili, vej pa gnesden tašo več ništje ne dela, tau je že cejlak drugi svejt.«

Karči Holec

Od Gorenjoga Senika do Garbolca - 28.

VARAŠ NA BREGEJ DIVDJE TISE

Vnoči 12. marciuša 1879 je Tisa zalejala *Szeged* in porušila več kak pet gezero ramov – ostalo je samo 265 zidin. Evropa je žalovala in pomagala, eške gnesden nosijo ništerne ulice imena varašov, šteri so največ pomoči dali.

Zavolo nauvi zidin je gnešnje mesto trnok enotno: v središču stogita erična varaška iža

se napautimo v drugi center varaša, na trg pred stolnicov. Takzvani »Dóm« je edna trnok veuka cerkev, štero so dali zozidati domanji lidgé na začetki 20. stoletja kak zavalo, ka so se rejšili od povaudni. Stolnica vsikdar nika nauvoga dobi, freško v njeni kupoli so na priliko namalali leta 2000. V tajoi cerkvi najdemo največše orgole na Mad-

klauster, največšiva gorostaliva cerkveniva spomenika na cejлом Alföldi. V törski cajtaj so tam skrb meli na dušno zveličanje cejle djužne Vogrske, tejlovim betegom lüstva pa so pomagali z zdravilnimi zelišči. Knjižnica v klauštri je davala duhovno gesti varašancom, gnes pa leko žitek baratov spoznamo v muzeji. Té »spaudnji varaš« je eričen eške po svojoj »Črnoj Mariji«, k šteroj odijo prauškarge z dalečnji krajini tö. Pri njej gnauk na leto na procesiji vküppridejo člani veuke držine »szegedskoga naroda« s cejloma sveta.

V novejši cajtaj so v tom varaškom tali zozidali veuki panauf, »železniške dveri« Szegeda. Ranč tak, kak na več mejstaj v avstro-ogrskoj monarhiji, cugi tü tö na vrnji štauk zidine pridejo, pautnicke pa leko spodkar nutstaupijo. Od tistec se leko s tramvajoma 1 ali 2 povr-

nemo k Tisi, pri šteroj so zozidali dva kilomejtera dugi šanc, ka bi voda več nikdar nej vöstaupila. V Szegedi se je naraudilo en par »legendarni« lüdi: po cejloom rosagi poznajo betjara Sándora Rózso, de je pa trnok eričen ciganski primaš Pista Dankó tö. Pred ednim hotelom so toma goslar postavili spomenik, šteri je edini kip ednoga romskega violinista po cejloom svejti. Od kisnejši rojakov se splača vöpostaviti grafika Jánosa Kassa, šteroga dela leko spoznamo v galeriji.

Nekdešnja »Kulturna palača« se gnes zové Muzej Ferenc Móra, v šterom najdemo največšo arheološko, naravoslovno, etnološko pa likovno zbirko v djužnoj Madžarski. Nej daleč se zdigava Narodno gledališče, štero se bliskeče od zvüna pa znautra, s svojimi operami in proznimi igrami pa je motor gledališkoga življenja v Szegedi. Če se odšetamo do Tise, se leko

po njenoj vodej vleti vozimo s šiftami tö. Gda nas nazaj pripelajo, moremo mujs kauštati domanjo ribdjo župo po szegedskom recejpti!

Eričen produkt toga varaša so žametni papučke, štere ne kelijo, liki z rokami šivajo pa vöšivajo. V 19. stoletji se je s tauv meštrijov v Szegedi spravljalo eške kauli petdeset majstrov, zdaj najdemo več

poiškejo »gračenek z rastlikami« tö, gde se leko ležej spoznavajo s kaktusami pa palmami. Če štoj šké, leko tápride s piciklinom ranč tak: Szeged je tisto vogrsko mesto, gde največ, 20 procentov, varašancov rédno žené drautovi somar.

Gda smo v etom varaši pri

Kaupanco »Anna« so oprli leta 1896, obnauvili pa leta 2004 – v njej eške gnes vračijo revmatične betege

pa secesijska palača REÖK, najdemo pa tam mérne parke, stube prauti Tisi pa termalne kaupance tö. Sinagoga v Szegedi je med največšimi židauvskimi cerkvami na svejti, vnaugi pa pravijo, ka med najlepšimi tö. Zavolo njene dobre akustike držijo tam vekši tau szegedski koncertov, pauleg nje pa stogi »mala sinagoga«, v šteroj gnes deluje alternativno gledališče.

Eden od centrov varaša je ulica Kárász z bližanjim Trgom Istvána Széchenyina, gde stogijo kipi erični Madžarov (v mesti majo više petstau skulptur). V Szegedi je delo in daubo Nobelovo nagrado padar Albert Szent-Györgyi, na univerzi pa se gnes vči prejk dvajsti gezero študentov. Té mladi radi vküppridejo v študijskom in informacijskom centri, šteri má največšo knjižnico v cejloom rosagi.

Če želejmo spoznati zgodovino Szegeda, je najbavkše, ka

žarskom, štere je napravila fabrika Angster s Pécsa. Vörnike zové graubo veuki zvon v törmi, če pa splezdimo po njegvi stubaj, se leko od vrkaj čüdivamo varaši.

Katedralo domanji za hejč »lego-cerkev« tö zovéjo. Pred njauv so šegau meli vsikšoga juliuša in augustuša držati festival pod milim nebom, na šterom so nutpokazali opere, mjuzikle, baletu pa gledališke igre. Gda je nej bilau viruša, je v Szeged prihajalo več deset gezero lüdi, šteri so si leko poglednili folklorne gale pa džezove koncerte ranč tak. V varaši so vsikšoga marciuša lüstvo zvali na dobraute z mesarije, majuša pa so leko žedni lidgé koštavali dobra vina. Augustuš je biu čas mladine, za štero so organizerali festival SZIN, slejden vekši program pa je biu septemberski ribdji festival.

Center katoličanskoga ljudskoga vörvanja je takzvano »Spaudnje mesto«, gde stogita frančiškanska cerkev pa

Edna najbolje poznana zidina v Szegedi je štrta največša židauvska sinagoga na svejti – znautra leko koncerte poslušá 1340 lüdi

samo ednoga. Njegve papučke pa eške gnesdén sedem-osem lejt leko nosi edna takša dekla tö, štera vsikšo paut gorstaupi na mednarodnom folklornom festivali.

Vodni törem na Trgi svetoga Števana majo najraj šaulski mlajši pa fotografi. Domanji ga zovéjo »stara gospa«, v njem vidimo gnes razstavo glažov za sodo pa škéri za fizične eksperimente. Če splezdimo po njegvi 250 stubaj, dobimo za dar lepo panoramo. Od tistec se vidi zidina kaupance »Anna« tö, štera má na sebi törške elemente, njeno zdravilno vodau pa domanjo lüstvo kak vrastvo tö pigé.

Če má nekaj rad divdje stvarine, je leko gleda pa bauža v največšom parki divjačine v rosagi, na 40 hektaraj. V ednom drugom varaškom tali, v »Nauvom Szegedi«, pa domanji ranč tak vküper z naturov živéjo: majo svoje parke, štrande pa kempinge. Študenti biologije radi gor-

Tisi, se splača malo zvün mesta tö kaulipogledniti. Erična bližanja vesnica je *Szóreg*, gde trnjove rauže pauvajo. Na njinom »svetki rauž« nutpokažejo najlepše cvejtne fajte, vesnica pa je poznana po svojoj srbskoj kulturnoj erbi tö. Ime vési *Tápé* smo venak največkrat čüli v nauti Pistana Dankóna o »eričnom varaši Szegedi, šteri leži na mejej vesnice Tápe«, té pesmar pa je napiso edno pesem o mlini v *Kiskundorozsmi* ranč tak. V moderni cajtaj je ta vesnica poznana gratala po svojom naturističnom štrandi pa mednarodnom srečanju kamionistov.

Če Szeged zapistimo po pošti E75, leko spoznamo skrivnost semletoga szegedskoga redečoga prpla. Prva kak liki bi pri vési *Röszke* prejkstaupili v Srbijo, v »Paprika Parki« kauštajmo, ali letošnji pauv prpla zadosta pečé ...

-dm-

foto: mtu.gov.hu in pixabay.com

V ŽAKLI SO PRINESLI TOPLO VREJMEN

Pravijo, ka se je na zemlej med Rabov in Mürov dosta sveti lüdi naraudilo. Eden med njimi je gvüšno biu mantrniški kandidat **Daniel Halas**.

Bodauči dühovnik je posvejt sveta zagledno leta 1908 v Črenšovci, gde je odo v osnovno šaulo tö. Gimnazijo je začno v Murskoj Soboti, maturo pa je napravo že v Ljubljani. Po bogoslovnem včenjej v Maribori so ga v dühovnika posvetili leta 1933, po svojoj nauvoj meši pa je odišo za kaplana v Ljutomer. Štiri lejta je biu kaplan v Lendavi tö, en malo po tistom pa je grato plebanoš v Velkoj Polani.

Leta 1941 so Prekmurje prikapčili nazaj k Vogrski, te so Halasa za osem mejsecov zaprli. Gda so ga vöspistili, se je včasik povrno na svojo staro mesto. **16. marciuša** so ga na pauti z Lendave prauti Velkoj Polani, v vesnici Hotiza, zgrabili neznanici, šteri so ga mantrali, bujli, te ga pa ličili v Müro. Njegvo mrtvo tejlö je za tri dni najšo eden mlinar, pokopali so ga v Velkoj Polani. Na sprevodi je telko lüstva vküpprišlo, ka so mogli po dugšoj pauti do cintora titi. Že na pokapanji je na ednom venci pisalo na kmično-redečoj cedeli: »Dika bojdi mantrniki!« Od leta 2002 se na püšpekiji trüdiyo, ka bi dokazali njegvo mantrniško smrt, prauškarge pa že dugo odijo na njegvi grob in ga molijo. Jubilejna leta dühovnika so večkrat zglasili za »Halaso-

vo leto«.

O žitki toga Božega slüžabnika je Lojze Kozar ml. napiso dva romana »Najlepši klas« in »Mučenec ob Muri«. Vörniki s Prekmurja in Porabja čakamo, ka bi Danijela Halasa Cerkev zglasila za blajženoga.

Svetoga Benedikta so večkrat probali bujti - gda je gnauk prekrižo vinski kelih s čemerom, se je tisti gorobrno, krü s čemerom pa je odneso eden kovran

Vnauga lüstva majo svoje narodne svetce, štere držijo za začetničke svoje nacionalne kulture. Čehi, Slovaki, Hrvati in Slovenci čestijo svetoga Cirila in Metoda, Rusi svetoga Vladimira, Nemci svetoga Bonifacija, Angleži pa svetoga Avgüština. Irci trnok valijo **svetoga Patrika**, šteroga spominski dén svetijo **17. marciuša**. Té svetnik je biu apoštol Ircov, oznanjo je evangelij na »zelenom otoki«. Na njegovi dén dajo Irci na klabüke edno triperesno komanco, s šterov je prej té misijonar poganom tomačo znaenje svetoga Trojstva.

Patrik se je naraudo kauli leta 385 v Britaniji kak sin rimskoga uradnika, v mladi lejta pa se je nej dosta brigo za nevarnosti. Gnauk so ga zgrabili maurski tauvange in ga odali za süžnja na Irs-

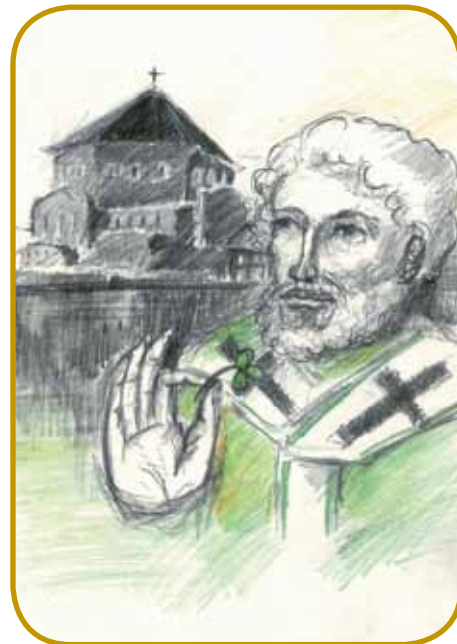
ko. Dosta je trpo kak birkeči pastér, zmejs pa je grato dühovno krepši. Po šest lejta robstva je edno nauč čüu glas, aj vujde pa se povrne v svojo domovino. Tam je želo gratati dühovnik, de ga je pa püšpek nej sto posvetiti, zatok je raj odišo v klaušter v Galijo (na gnešnoj Francusko).

Leta 431 je pápa Celestin I. Patrika postavio za püšpeka na Irskom, v njegovom misijoni se je vse lepau prišikalo. Za kršćanjsko vöro je pridaubo vse irske prejdne pa lüstvo, dobro je gučo njini keltski gezik, na svoji potaj je prišo do najbolje skriti vesnic na otoki. Irska je gratala edini rosag v Evropi, gde so lidgé méрно, brezi rabuke gorvzeli vöro v Kristoša. Patriki se leko Irci zavalijo, ka se je njini »otok svetcov« krepko povezo z Evropov pa kršćanjskim svejtom. Kak nadpüšpek je mrau leta 461 na sövernem Irskom.

Vsakši dobro pozna vogrsko vrejmensko regulo, ka prej »Šandor, Jožef, Benedek, v žakli prineséyo toplaučo«. Ljudska modrost pravi, ka se v té dnevaj konča duga, mrzla zima in se začne sprtolajtje. Što pa so té trgé svetci? Med njimi je venak najmenje poznani **sveti Aleksander (Szent Sándor)**, šteri je biu püšpek v 3. stoletji v Jeruzalemi, gde je opro edno veuko knjižnico tö. Po štiri desetejtjaj dela za kršćanjske vörnike v Svetom varaši so ga ličili v vauzo, gde je mrau **18. marciuša**. Dosta bole poznamo **svetoga Jožefa (Szent József)**, ki je biu že od vekomaj odebrani za »mladoženca« Device Marije. Mati Cerkev vidi v njem svojoga posebnoga patronuša, šteri se je brigo za sveto nazarensko držino. Češćenje svetoga Jožefa najdemo že pri ništerni cerkveni škonikaj v 5. stoletji,

de so pa njegov den pri bogoslüžjaj začnili svetiti eške stogi v prvoj evharističnoj molitvi njegovu ime včasik za Marijinim, njegov den je zapovödani svetek.

Sveti Jožef je patronuš držin, na njega pa se obračajo vörnike v peneznoj stiski

Patrik je sveto Trojstvo tomačo s triperesnov komancov - pauleg »Redečoga jezera« je stvauro eričen klaušter Lough Derg

tö. Je zavetnik kršćanjskim očam, eške poseba tistim, šteri si morejo s trdim delom slüžiti krü. Gda je méro, sta pri njegov posteli stala Jezoš in Marija, zatok ga molijo za srečno slejdnjo vöro tö.

Ime Jožef je med najbolje prilüblenimi imeni tak v Sloveniji kak na Vogrskom, hebrejski znamenüje: »aj Baug dá mlajše«. Njegov dén svetimo **19. marciuša**.

Tretji svetnik, šteri **21. marciuša** končno rejsan prinesé toplaučo v svojom žakli, je **sveti Benedikt Nursijski (Nursiai Szent Benedek)**. Biu je stvoritel zahodnoga meništva (nyugati szerzetesség), zatok ga je pápa Pavel VI. leta 1964 zglaso za »patronuša Evrope«.

Benedikt se je naraudo kauli leta 480 na srejdj Italije v

ednoj bogatoj držini, v šaulö je odo v Romi. Gnauk pa ma je gizdavi svejt na više prišo in se je skriu v ednoj djami. Kisnej, kauli leta 530 je stvauro svoj prvi klaušter na bregej Monte Cassino, šteri je grato matični samostan vsej benediktincov.

V svojom žitki je Benedikt delo čüde, tau pa pred svojimi klaušterskimi brati. Grato je pelda pravoga svetnika, šteri vidi sveti Düh in zna šteti misli od drügi lüdi. Skrb je emo na réd v dvanajset svoji samostanaj, za nji je napiso svoje erične »Regule«. Té knige so mele takše globke vörske istine v sebi, ka je je pápa sveti Gregor Veliki naprejspisio vsejm

klauštrom pa cejlöj rimskoj Cerkvi. Eške gnes poznamo zapauved z nji: »Ora et labora!« - »Moli in delaj!«.

O Benedikti pripovedajo, ka je naprej znau vöro svoje smrti - nej se pa je je bojo, liki go je čako. Na tisti den so ga sprevodili v cerkev, gde je od slejdnjim üšo k prečiščavanji, te pa se povrno k Baugi.

Sveti Benedikt je naprejpovödo, ka njegov klaušter na bregej Monte Cassino večkrat porüšijo. Tau se je od slejdnjim zgaudio leta 1944, gda je nacistična sodačija z njega napravila trdnjavo, pod šterov je mrlau više gezero polski partizanov. Eške gnes stogi tam Benedikta törem, šteroga dosta vörnikov gorpoiške.

-dm-

ilustraciji:

Szilveszter Bartkó

SPORED SLOVENSkih TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV

**OD 19. MARCA
DO 25. MARCA**

PETEK, 19.03.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.10 Ugriznimo znanost: Vetrni potencial Slovenije, oddaja o znanosti, 10.35 TV-izložba, 10.50 Strasti, TV-nadaljevanka, 11.25 Vem!, kviz, 12.00 Dosje: Cena plastike, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Severna obzorja (III.): Živali v nas, ameriška nadaljevanka, 14.25 TV-izložba, 14.40 Priluhnimu tišini: Poklon mamam, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.00 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.30 TV-izložba, 15.50 Danin dinosvet, kanadska otroška nanizanka, 16.15 Osvežilna fronta: Bratje in sestre, oddaja za mladostnike, 16.40 Infodrom, tednik za otroke in mlade, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Slovenski magazin, 17.55 Duhovni utrip, 18.10 Bacek Jon: V veselje, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 V petek zvečer, 21.25 Na lepše, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.10 Kinoteka: Branjevec za štiri letne čase, nemški film, 0.40 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.05 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.00 Napovedujemo

PETEK, 19.03.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.10 Videotrak, 10.05 Dobro jutro, 11.55 Alpsko smučanje - svetovni pokal: ekipna tekma, 13.30 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.10 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.55 Alpski magazin, 15.25 Biatlon - svetovni pokal: sprint (M), 17.00 Neustaljena energija, koncert Nuše Derenda in Simfoničnega orkestra RTV Slovenija, 18.55 Videotrak, 20.05 Konje krast, koprodukcijski film, 22.05 Zadnja beseda!, 22.50 Spolnost, revolucija in islam, norveška dokumentarna oddaja, 23.55 Biatlon - svetovni pokal: sprint (M), 1.15 Videotrak, 2.15 Info kanal

SOBOTA, 20.03.2021, I. spored TVS

6.10 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program: Op! 10.35 Infodrom, tednik za otroke in mlade, 10.50 Holly Hobbie, kanadska mladinska nadaljevanka, 11.15 TV-izložba, 11.35 Dosje, 12.40 NaGlas! 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.50 TV-izložba, 14.05 Mestne promenade, dokumentarna serija, 14.30 Priluhnimu tišini, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.45 Odnos z naravo - povezanost človeka in narave, avstrijska dokumentarna oddaja, 15.40 TV-izložba, 15.55 Na sončni strani, dok. informativna oddaja, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Ambienti, 17.45 Zadnja beseda! 18.35 Ozare, 18.40 Vrtne prigode, risanka, 18.57 Dnevnik, Sobotni Dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 20.55 Kaj dogaja? 21.25 Tanek led, koprodukcijska nadaljevanka, 22.15 Poročila, Šport, Vreme, 22.40 Neusmiljeni, južnokorejski film, 0.40 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.10 Dnevnik, 1.25 Sobotni Dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 2.00 Napovedujemo

SOBOTA, 20.03.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 5.15 Videotrak, 6.10 Pričevalci, 8.55 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (M), 1. vožnja, 9.40 Angelov dotik, dokumentarni feljton, 10.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: slalom (Ž), 1. vožnja, 11.05 Avtomobilnost, 11.55 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (M), 2. vožnja, 12.45 Nogomet - evropska liga: vrhunec povratnih tekem osmine finala, 13.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: slalom (Ž), 2. vožnja, 14.10 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (Ž), 15.10 Biatlon - svetovni pokal: zasledovalna tekma (M), 15.50 Deskanje na snegu - svetovni pokal: paralelni slalom, 16.40 Rokomet - liga NLB: Riko Ribnica: Celje P. L., 18.15 Televizija Slovenija: s Pokljuke v svet, reportaža o biatlonskem svetovnem prvenstvu 2021, 18.50 Videotrak, 20.05 Obsodba, ameriški film, 21.55 Zvezdana, 22.55 Avtorski koncert Gala Gjurina "Moč jeseni", 0.05 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (M), 1.40 Videotrak, 2.45 Info kanal

NEDELJA, 21.03.2021, I. spored TVS

7.00 Živ žav, otroški program, 9.30 Danin dinosvet, kanadska otroška nanizanka, 10.00 Sveta maša, prenos iz mariborske stolnice, 11.00 TV-izložba, 11.15 Ozare, 11.20 Obzorja duha: Leto

družine - Radost ljubezni, 11.55 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 12.45 Zelena generacija/Young Village Folk, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 V petek zvečer, 14.55 Na lepše, 15.25 Čista desetka, britanski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Vikend paket, 18.40 Šola za pošasti, risanka, 18.50 Frfra in Cufek, risanka, 18.57 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 Genialna prijateljica (II.), italijanska nadaljevanka, 21.15 Intervju, 22.00 Poročila, Šport, Vreme, 22.25 Manekenka Maddy, švedski dokumentarni film, 23.30 Duo Lorenz-Šček (M. Lipovšek, E. Grieg), 0.30 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.55 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 1.50 Napovedujemo

NEDELJA, 21.03.2021, II. spored TVS

4.00 Info kana, 6.00 Napovedujemo, 6.30 Videotrak, 7.30 Duhovni utrip, 7.45 Koda, 8.15 Glasbena matineja, 8.55 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (Ž), 1. vožnja, 9.45 Ugriznimo znanost: Vetrni potencial Slovenije, oddaja o znanosti, 10.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: slalom (M), 1. vožnja, 11.20 Ambienti, 11.55 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (Ž), 2. vožnja, 12.40 Deskanje na snegu - svetovni pokal: paralelni slalom, tekma mešanih dvojic, 13.40 Alpsko smučanje - svetovni pokal: slalom (M), 2. vožnja, 14.25 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (Ž), 15.25 Biatlon - svetovni pokal: skupinski start (M), 16.40 Življenje na strehi sveta: Življenje v preri, potopis, 17.55 O, blagor tebi, veter - Pesniški poklon primorskih gledališč, 18.45 Videotrak, 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Svet miniat, kanadska dokumentarna oddaja, 20.55 Miles Davis - rojstvo cool jazz, ameriški dokumentarni film, 22.55 Zvezdana, 23.45 Vikend paket, 1.05 Kaj dogaja?, 1.35 Videotrak, 2.35 Info kanal

PONEDELJEK, 22.03.2021, I. spored TVS

6.30 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Obzorja duha: Leto družine - Radost ljubezni, 10.40 TV-izložba, 11.00 Strasti, TV-nadaljevanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Intervju, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Severna obzorja (III.): Truplo, ameriška nadaljevanka, 14.25 TV-izložba, 14.40 S-prehodi: Protipoplavna zaščita, 15.10 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.30 Dober dan, Koroška, 16.00 Otroški program: Op! 16.30 Studio Kriškraš, mozaična lutkovna oddaja za otroke, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Podjetno naprej, 18.05 Nejko, risanka, 18.10 Simon, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 Studio City, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Umetnost igre, 23.30 Glasbeni večer, 1.00 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.25 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.20 Napovedujemo

PONEDELJEK, 22.03.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.50 Videotrak, 10.45 Dobro jutro, 13.30 Priluhnimu tišini, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.00 Kakor krogla po Evropi, zapiski k verjetni zgodbi Antona Ukmarija, dokumentarni film, 15.10 Na lepše, 15.40 Zadnja beseda!, 16.40 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.30 Zelena generacija/Young Village Folk, 17.55 Matija Vertovec, veliki um slovenskega naroda, dokumentarni film, 18.55 Videotrak, 20.00 Življenje na strehi sveta: Gradnja sanj, potopis, 20.55 Dediščina Evrope: Aktivisti, finska nadaljevanka, 21.55 Podjetno naprej, 22.40 Arheo, slovenski film, 0.00 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (Ž), 1.30 Videotrak, 2.30 Info kanal

TOREK, 23.03.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Umetnost igre, 10.35 TV-izložba, 10.55 Strasti, TV-nadaljevanka, 11.25 Vem!, kviz, 11.55 Tednik, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Severna obzorja (III.): Korenine, ameriška nadaljevanka, 14.25 TV-izložba, 14.40 Duhovni utrip, 15.00 TV-izložba, 15.15 Lučka - Pitypang, otroška oddaja, 15.50 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Koda, 17.55 Kalimero, risanka, 18.10 Bacek Jon, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Bolnišnica dobre karme (I.), britanska nadaljevanka, 20.55 Idealna mesta, dokumentar-

ni film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.10 Pričevalci, 0.50 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.15 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.10 Napovedujemo

TOREK, 23.03.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.15 Videotrak, 11.15 Dobro jutro, 13.55 Slovenski magazin, 14.20 Avtomobilnost, 14.55 Slike in podoba Ludvika Vrečiča, dokumentarni portret, 16.00 Kaj dogaja?, 16.45 Joker, kviz, 17.55 Vojne igre, dokumentarna oddaja, 18.55 Videotrak, 20.00 Novi ameriški guruji, francoska dokumentarna oddaja, 21.00 Konje krast, koprodukcijski film, 23.00 NaGlas!, 23.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: slalom (M), 0.55 Videotrak, 1.55 Info kanal

SREDA, 24.03.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Koda, 10.35 TV-izložba, 10.50 Strasti, TV-nadaljevanka, 11.25 Vem!, kviz, 11.55 Studio City, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Severna obzorja (III.), ameriška nadaljevanka, 14.25 TV-izložba, 14.40 Osmi dan, 15.20 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.40 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 16.10 Male sive celice, kviz, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Biotopi: Podnebna kriza in narava, izobraževalno-dokumentarna serija, 17.55 50 knjig, ki so nas napisale: Felicita Kalinšek: Slovenska kuharica, 18.00 Zmedi gre v Zakajzato, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Tisti, ki delajo, francoski film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Profil, 23.40 Biotopi: Podnebna kriza in narava, izobraževalno-dokumentarna serija, 0.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.35 Napovedujemo

SREDA, 24.03.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.30 Videotrak, 9.30 Sveta maša, posnetek iz mariborske stolnice 10.30 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski poleti, kvalifikacije, 12.45 Lučka - Pitypang, otroška oddaja, 13.30 Poletni koncert iz Schönbrunn 2020, 15.15 Ambienti, 16.00 Vikend paket, 17.30 Nogomet - evropsko prvenstvo do 21 let, Slovenija : Španija, 20.10 Žrebanje Lota, 20.20 Moj klasični hit: Iztok Mlakar, 20.30 Čarobni trenutki glasbe, Anne-Sophie Mutter in Herbert von Karajan, nemška glasbena dokumentarna oddaja, 21.30 Moje mnenje, 22.20 Umori na podeželju (XX.): Pripeljite klovne, britanska nanizanka, 0.05 Šport, 1.35 Videotrak, 2.35 Info kanal

ČETRTEK, 25.03.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.10 Biotopi, izobraževalno-dokumentarna serija, 10.35 TV-izložba, 11.25 Vem!, kviz, 12.00 Moje mnenje, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Severna obzorja (III.): Zresni se, ameriška nadaljevanka, 14.25 TV-izložba, 14.40 Slovenski utrinki, 15.05 Podrobnogledom - Nagytó alatt, 15.45 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Ugriznimo znanost: Razvoj semen, oddaja o znanosti, 17.55 Na kratko: Oglični odtis, 18.05 Dinotačke, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tarča, Globus, Točka preloma, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.30 Dediščina Evrope: Aktivisti, finska nadaljevanka, 0.40 Ugriznimo znanost: Razvoj semen, oddaja o znanosti, 1.05 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.30 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.25 Napovedujemo

ČETRTEK, 25.03.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.15 Videotrak, 9.30 Profil, 10.30 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski poleti, 13.15 V petek zvečer, 14.50 Nogomet - evropsko prvenstvo do 21 let, Anglija : Švica, 16.50 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski poleti, 18.05 Nova Planica, dokumentarni film, 19.00 Videotrak, 20.00 Avtomobilnost, 20.30 Nogomet - evropsko prvenstvo do 21 let, vrhunec tekme Slovenija : Španija, 20.50 Nogomet - evropsko prvenstvo do 21 let, Portugalska : Hrvaška, 22.50 Ambienti, 23.20 Slovenska jazz scena, 0.05 Šport, 1.40 Videotrak, 2.35 Info kanal

USTVARJALNI NATEČAJ

Republika Slovenija letos praznuje 30. obletnico svoje samostojnosti. Ob tej priložnosti vas vabimo, da sodelujete na ustvarjalnem natečaju z naslovom »SLOVENIJA ZAME«.

Natečaj je namenjen vsem, ki želite izraziti svoja občutja, vtise, opažanja in poglede povezane z matično domovino Slovenijo.

Narišete lahko risbo, ustvarite sliko, izdelate maketo, skulpturo ali kolaž. Svoje izdelke v fizični obliki (ne fotografirane) pošljite na sedež Zveze Slovencev na Madžarskem: 9970 Szentgotthárd/Monošter, Gárdonyi ulica 1.

Rok za oddajo likovnih del: **31. maj 2021.**

Prosimo vas, da izdelku priložite naslednje podatke: ime, priimek, starost, naslov, e-poštni naslov.

Izbrana dela bodo meseca julija razstavljeni na osrednji prireditvi ob praznovanju 30. obletnice samostojnosti Slovenije v Slovenskem domu v Monoštru. Po končani razstavi bomo izdelke vrnil lastnikom.

Za podrobnejše informacije se obrnite na telefonski številki +36 94 380 208 ali na naslednja e-poštna naslova: biserka.bajzek@gmail.com, nikoletta.vajda@gmail.com

Avtorji likovnih del se strinjajo z objavo poslanih del in osebnih podatkov za potrebe promocije natečaja.

ALKOTÓI PÁLYÁZAT

Szlovénia önállóságának 30. évfordulója tiszteletére

A Szlovén Köztársaság idén ünnepli 30 éves önállóságát, melynek alkalmából alkotói pályázatot hirdetünk „SLOVENIJA ZAME” címmel.

A pályázatra jelentkezhet bárki, aki szeretné kifejezni az anyaországgal, Szlovéniával kapcsolatos érzéseit, benyomásait, megfigyeléseit.

A pályázatra a következő képzőművészeti alkotásokkal jelentkezhetnek: rajzok, festmények, makettek, szobrok és kollázsok. Az elkészült műveket eredeti formában kérjük a Magyarországi Szlovének Szövetsége székhelyére eljuttatni: 9970 Szentgotthárd, Gárdonyi utca 1.

Az alkotások leadásának határideje: **2021. május 31.**

Kérjük az alkotásokon a következő adatok megadását: név, életkor, postacím és e-mail cím.

A kiválasztott alkotások július hónapban kiállításra kerülnek, a Szlovénia önállóságának 30. évfordulója alkalmából tartandó központi ünnepségen a Szlovének Házában. A műveket a kiállítás után minden jelentkező visszakapja.

További, részletes információkért jelentkezzenek elérhetőségeink bármelyikén: telefonszám: +36 94 380 208, e-mail: biserka.bajzek@gmail.com, nikoletta.vajda@gmail.com

A jelentkezők hozzájárulnak az általuk készített alkotások megjelentetéséhez és adataik promóciós célokra való felhasználásához.

IZ NAŠEGA VRTCA

V Vrtcu Gornji Senik smo naredili ladjice z jadrom, na katerem sta bili slovenska in madžarska zastava. Zaželeli smo si, da bi jih spustili po potoku na gregorjevo, ko se ženi ptički. Mamice doma pa smo ob dnevu žena razveselili tako, da smo zanje naredili pisane šopke z barvnimi papirnatimi cveticami. Začela se je prebujati pomad, mi pa smo morali za nekaj časa zapreti vrtčevska vrata. Upajmo, da se bo epidemiološka slika čim prej izboljšala in da se bomo kmalu lahko znova vrnil nazaj v vrtec ter nadaljevali z našimi aktivnostmi, tudi v slovenskem jeziku.

Zapisala:
Andreja Serdt Maučec

Izdelali smo ladjice s slovensko in madžarsko zastavo

Za mamice smo izdelali papirnate šopke cvetlic

porabje.hu

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska
Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR ali 52 USD. Številka bančnega računa: HU75 11747068 20019127 00000000. SWIFT koda: OTPVHUHB